

ZAND EN NOG EENS ZAND

Met een voor het dorp afgesloten strand en bergen zand voor de boulevard, is het goed om te beseffen dat niet alleen de zee het dorp zo nu en dan bedreigde. Weliswaar spoelden bij stormvloed en zo nu en dan wat huizen weg, en dreven de bomschuiten door het dorp, maar het stuivende zand was veelal een groter gevaar. Zo noemde de schrijver van een rapport over de duinen in 1739 *De dreigende invasie van 't zand veel geduchter dan het zeewater. alzo het zand nooit weder terugloopt.*

Een kennis van mij, die een groot deel van zijn leven op Schouwen heeft doorgebracht, promoveerde afgelopen winter op een proefschrift met de titel: *De Kop van Schouwen onder het zand.* Van zijn proefschrift is inmiddels ook een handelseditie uitgekomen.

Een prachtig geïllustreerd boek over duizend jaar duinvorming en duingebouw op een Zeeuws eiland.

Natuurlijk gaat het boek in eerste instantie over Zeeland en is de kust daar niet geheel vergelijkbaar met de kust voor Noordwijk. Maar toch is de

geschiedenis van de strijd tegen het zand daar en hier goed vergelijkbaar.

Uit zijn boek blijkt, dat in de elfde tot de dertiende eeuw door voortdurende droogte grote verstuiwingen zijn opgetreden. De onbegroeide duinen wandelden naar binnen en bereikten in de dertiende eeuw het slot Haamstede. Ook Buisman schrijft in zijn serie boeken over het weer over deze verstuiwingen die ook onze omgeving teisterden. Daar gingen de verstuiwingen echter nog wat langer door. Zo verdween in 1460 Voorhout bijna onder zand.

Ook in de achttiende eeuw was het zand voortdurend in beweging. Ondanks de rietschuttingen, die het hoogheemraadschap al rond 1670 op het strand had laten plaatsen, hoopte het zand zich in het dorp op. Daarnaast werden de landerijen aan de duinvoet met zand bedekt zodat ze voor het kweken van aardappelen, groenten en kruiden waardeloos werden.

Zowel op Schouwen als in Noordwijk herhaalde de situatie zich aan het eind van de negentiende eeuw. Ook in die tijd veroorzaakte het zand veel schade aan de landbouwgronden. Zo kwam er rond 1800 in het Vinkenveld van de aardappelen die gepoot waren niets terecht. Om die reden werd besloten de duinen te beplanten. Men gebruikte hiervoor voornamelijk de Oostenrijkse den. Zowel ten zuiden als ten noorden van het dorp ontstonden dennensbossen, overigens niet tot ieders genoegen. Jan Verwey noemde al in zijn jonge jaren het aanplanten van dennen een onaanvaardbare aantasting van het duingebied.

Jan Verwey kreeg later alsnog zijn zin. Een insect, de dennenscheerder, zorgde ervoor dat de duinen rondom het dorp weer hun oude aanzien kregen. En het zand? Zal dat nu met al die suppleties die men van plan is weer gaan stuiven?

W.Andelaar